

MISKOLCI JOGTUDOMÁNYI MŰHELY 8

Decem anni in Europaea Unione III.

Civilisztikai tanulmányok

Szerkesztette: Sági Edit

Miskolci Egyetemi Kiadó
2015

LEKTORÁLTA:
PROF. DR. BÍRÓ GYÖRGY

A MISKOLCI EGYETEM
ÁLLAM- ÉS JOGTUDOMÁNYI KARÁNAK
KIADVÁNSOROZATA

Miskolci Konferenciák

Európai hatások a magyar magánjogi felelősség területein,
különös tekintettel a kártérítési felelősségre (2014)

és

Korszakváltás a családjogban (2013)

című POT konferenciákon elhangzott előadások tanulmánykötete

ISSN 1589-1518
ISBN 978-615-5216-79-4

TARTALOMJEGYZÉK

Előszó	7
ELSŐ RÉSZ	
EURÓPAI HATÁSOK A MAGYAR MAGÁNJOGI FELELŐSSÉG TERÜLETEIN, KÜLÖNÖS TEKINTETTEL A KÁRTÉRÍTÉSI FELELŐSSÉGRE	
<i>Barta Judit</i> : A felelős műszaki vezető magánjogi felelősségre vonhatóságának kérdése a jogszabályok és bírói gyakorlat tükrében	11
<i>Dudás Attila</i> : Környezetvédelmi polgári jogi felelősség a szerb jogban.....	27
<i>Harsányi Gyöngyi</i> : A fokozott felelősségi formula kiiktatása az új Ptk.-ból.....	43
<i>Jakab Nóra</i> : Cselekvőképtelen munkavállaló a munkajogi szabályo- zásban	53
<i>Kirstova Katarína</i> : A kártérítés tartalma, terjedelme és módja a szlovák Polgári Törvénykönyvről szóló 40. sz. 1964. évi törvény szerint	64
<i>Kriston Edit</i> : A házastársak rendelkezési joga és az abból eredő felelősség egyes kérdései	71
<i>Mélypataki Gábor</i> : A fegyelmi felelősség problémája a munka- és közszolgálati jogban.....	80
<i>Miskolczi-Bodnár Éva</i> : Liability of search engine providers with special regard to copyright infringement	93
<i>Miskolczi-Bodnár Péter</i> : Más károkozó magatartásáért való deliktualis felelősség	108
<i>Prugberger Tamás–Kenderes György</i> : A munkajogi kártérítési felelősség irányai az új Mt. és a nyugat-európai szabályozás tükrében	123
<i>Pusztahelyi Réka</i> : A veszélyes üzem üzemtartója szerződés- szegésével okozott károkért való felelősség.....	138
<i>Sápi Edit</i> : A szerzői jogi jogsértés következményeiről – különös tekintettel a kártérítés, az alaptalan gazdagodás visszatérítése és a sérelemdíj alkalmazhatóságáról	150
<i>Stenpien Erik</i> : A magánjogi felelősség története Csehszlovákiában 1918 és 1950 között a Legfelsőbb Bíróság határozatainak fényében.....	162

<i>Szalma József: Felelősség a szerződészegésért</i>	170
<i>Ujváriné Antal Edit: A kárfelelősség új rendszerének hatása a termékfelelősségre</i>	192

MÁSODIK RÉSZ

KORSZAKVÁLTÁS A CSALÁDJOGBAN

<i>Hegedűs Andrea: Házassági vagyoni rendszerek az új Ptk.-ban.....</i>	217
<i>Somfai Balázs: Családi mediáció (különös tekintettel a kapcsolat- tartásra) a jogszabályi változások tükrében.....</i>	237
<i>Nagy Márta: Mediáció a családjogban – a bírósági közvetítés</i>	243
<i>Ninauszné Bartók Ágnes: A gyermekek jogellenes külföldre vitelének gyakorlati tapasztalatai – a magyar Központi Hatóság szemszögéből.....</i>	256
<i>Katonáné Pehr Erika: Az örökbefogadás változó jogi környezete a Családi Könyvben</i>	267

A FELELŐS MŰSZAKI VEZETŐ MAGÁNJOGI FELELŐSSÉGRE VONHATÓSÁGÁNAK KÉRDÉSE A JOGSZABÁLYOK ÉS BÍRÓI GYAKORLAT TÜKRÉBEN

BARTA JUDIT*

1. Bevezető

Az építőipar, illetve az építőipari kivitelezési tevékenység mindig is frekventált területe volt a gazdaságnak, ha épp nem volumene miatt, akkor a produktumai okán. Az épületek, építmények minősége, még ha magánberuházás eredményeként épülnek is, mivel az épített környezet részei, mind nemzetgazdasági szempontból, mind társadalmi szempontból jelentőséggel bír. Az építmények megfelelő színvonalú kivitelezésének biztosítása nem a magánjog, hanem a közjog feladata, mely igyekszik is ezt különböző eszközökkel elérni. Ennek egyik példája a felelős műszaki vezető intézményének megteremtése és szerepének folyamatos erősítése. A felelős műszaki vezető az építőipari kivitelezési tevékenység szakmai irányítója, akinek e feladata ellátásához jogszabály által előírt végzettséggel, szakmai gyakorlattal és külön, államilag elismert névjegyzéki nyilvántartással kell rendelkeznie.

A felelős műszaki vezető a kivitelezés kiemelt szereplője, az építési vállalkozó közreműködője, így hibás teljesítés esetén, gyakran előtérbe kerül személye mint olyan, aki a hibás teljesítésért felelőssé tehető.

Jelen tanulmány igyekszik a felelős műszaki vezető közjogi¹ és magánjogi felelősségét elhatárolni, magánjogi státusát ismertetni, és arra keresni a választ, hogy mindezek fényében felelőssé tehető-e a felelős műszaki vezető megrendelővel szemben a vállalkozási szerződés hibás teljesítéséért. Minderre azért van szükség, mert számos olyan bírósági ítélet született, melyben a felelős műszaki vezetőt marasztalják az épülethibáért, illetve perek sora indul felelősségre vonásuk iránt.

A felelős műszaki vezető intézményének alapos megismeréséhez elengedhetetlen a kivitelezés résztvevőinek és szerepüknek áttekintése.

* BARTA JUDIT:

egyetemi docens, Miskolci Egyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, Kereskedelmi Jogi Tanszék

¹ A kivitelezés és annak egyik főszereplője a felelős műszaki vezető nem csak magánjogi kategória, azt a közjog is erőteljesen szabályozása alá vonja, a felelős műszaki vezető kötelezettségét, feladatait meghatározza, és ezek megszegéséhez közjogi szankciókat fűz.

2. A kivitelezés részvevői

Az építőipari kivitelezési tevékenységről szóló 191/2009. (IX. 15.) Korm. rendelet (továbbiakban: Épkiv.) 6. §-a sorolja fel azon résztvevőket, akikre nézve a közjogi jogszabályok előírásokat tartalmaznak, kötelezettségeket állapítanak meg. Vannak köztük olyan szereplők, akiknek a kivitelezés során történő igénybevételét a jogszabály egyes esetekben kötelezővé teszi, így biztosítva azt, hogy a kivitelezés a jogszabályoknak, szakmai szabályoknak és a tervdokumentációnak megfelelően történjen.

A kivitelezési szerződés szereplői két érdekkörre oszlanak, az építető (magánjogi elnevezése: megrendelő) érdekkörére és a kivitelező érdekkörére (e két érdekkör olykor egybeeshet, a szerepkörök összeolvadásakor), ennek megfelelően vázoljuk a lehetséges szereplőket

2.1. Építető érdekköre

Építető, a kivitelezési szerződés megrendelője, Ptk. szerint, megrendelő.

Tervezői művezető, az a tervező, aki közreműködik az általa készített kivitelezési dokumentáció vagy dokumentációs rész, ezen belül az építészeti-műszaki terveknek megfelelő maradéktalan megvalósítás érdekében, valamint elősegíti a kivitelezés során a tervekkel kapcsolatban felmerült szakkérdések megoldását, a terv helyszínre történő alkalmazását, a terv kapcsán felmerült kivitelezési kérdések megválaszolását. *Az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény* (a továbbiakban: Étv.) 33. § (4) bekezdése és az Épkiv. 7. § (2) b) pont alapján az építető megbízottja. Megbízása nem kötelező, csak lehetőség.

Építési műszaki ellenőr, az építető helyszíni képviselője, az építető megbízottja. Kbt. hatálya alá tartozó kivitelezések esetén megbízása kötelező. Az építési műszaki ellenőr az építőipari kivitelezési tevékenység teljes folyamatában elősegíti és ellenőrzi a vonatkozó jogszabályok, hatósági előírások, szabványok, szerződések és a kivitelezési dokumentáció betartását.² Az Épkiv. 16. § (3) bekezdése tételesen felsorolja feladatait. Az építési műszaki ellenőr megbízása az építési terület átadásától (építési napló megnyitása) legalább az építési beruházás vég számla kiegyenlítéséig tart.

Építetői fedezetkezelő, a kivitelezési szerződés teljesítését, közelebbről a vállalkozói díj kifizetését segíti elő, az Épkiv. által meghatározott összeget elérő, de Kbt. hatálya alá nem tartozó (közbeszerzés esetén nem kell alkalmazni) építési kivitelezés esetén, ekkor kötelező alkalmazása. Az építető megbízottja.

2.2. Kivitelező érdekköre

Vállalkozó kivitelező, aki az építetővel kivitelezési szerződést köt, őt fővállalkozó kivitelezőnek kell tekinteni abban az esetben, ha alvállalkozókat vesz igénybe a mű létrehozásához.

Alvállalkozó, aki nem a megrendelővel, hanem valamely vállalkozóval köti a vállalkozási szerződést. Az új Ptk. vállalkozási szerződésre vonatkozó általános szabályai között már nem található a régi Ptk. azon rendelkezése, hogy a vállalkozó *alvállalkozó igénybevételére* jogosult. Mindössze, a kötelmi általános részben mondja ki a törvény, hogy a felek kötelezettségük teljesítéséhez vagy joguk gyakorlásához más személy közreműködését vehetik igénybe.³ A közreműködő egy általánosabb kategória, pl. a kivitelező vállalkozó kötelezettsége teljesítéséhez többféle közreműködőt vehet igénybe, mint fuvarozó (építési anyagok helyszínre jutatása), szállító (egyes anyagok, tartozékok szériagyártása) felelős műszaki vezető, egészségügyi koordinátor stb. – akik megbízási, fuvarozási, szállítási stb. szerződések alapján segítik az eredmény létrehozását – és *alvállalkozót, aki kizárólag vállalkozási szerződés alapján működik közre*. Az alvállalkozó kiemelkedik a közreműködők közül azáltal, hogy közvetlenül és maga is vállalkozási kötelemmel kapcsolódik a felvállalt eredmény megvalósításához.

Az Épkiv. megkülönböztet *fővállalkozót* és *alvállalkozót* aszerint, hogy a vállalkozási láncban milyen helyet foglalnak el. Eszerint *fővállalkozó* kivitelező az építetővel *építési szerződést kötő*, építőipari kivitelezési tevékenységet végző vállalkozó kivitelező.⁴ *Alvállalkozó* pedig a *megrendelő vállalkozó kivitelezővel építési szerződést kötő* vállalkozó kivitelező.⁵ Végeredményben, a megrendelővel szerződést kötő vállalkozót nevezik fővállalkozónak, aki pedig vele szerződést köt, az már alvállalkozó. A fővállalkozó alvállalkozója is köthet mással vállalkozási szerződést, ekkor ő *megrendelő vállalkozó* lesz, akivel köti, pedig szintén alvállalkozó. A fővállalkozó, ha van alvállalkozója, egyben megrendelő vállalkozó is. A lánc tehát a következőképp néz ki: megrendelő – fővállalkozó – alvállalkozó (megrendelő vállalkozó) – alvállalkozó és így tovább.

Felelős műszaki vezető, aki az Épkiv. 13. § (1) bekezdése értelmében az építési munkaterületen végzett építési-szerelési munkát irányítja. Az Épkiv. 12. § (1) bekezdés értelmében építőipari kivitelezési tevékenységet a vállalkozó kivitelező akkor vállalhat, ha a vállalt kivitelezői tevékenység végzésében közvetlenül részt vesz, és rendelkezik az építőipari kivitelezési

³ Ptk. 6:129. § (1) bek.

⁴ Épkiv. 2. § l) pont

⁵ Épkiv. 2. § m) és n) pontok

² Épkiv. 16. § (2) bek.

tevékenység jellegének megfelelő jogosultsággal rendelkező felelős műszaki vezetővel. *A felelős műszaki vezetőt tehát a kivitelező köteles igénybe venni.* A kormányrendelet csak igen szűk körben enged kivitelezői tevékenységet végezni felelős műszaki vezető irányítása nélkül.⁶ *Az építésügyi és az építésüggyel összefüggő szakmagyakorlási tevékenységekről szóló 266/2013. (VII. 11.) Korm. rendelet (Szakgyr.)* határozza meg az egyes felelős műszaki vezetői szakterületeket; mint az általános építményekre vonatkozó felelős műszaki vezetés, szakági felelős műszaki vezetés, ezen belül mélyépítési szakterület (alapozási, föld- és tereprendezési munkák műszaki vezetése), építménygépezési szakterület, építményvillamossági szakterület, valamint a sajátos építményfajták felelős műszaki vezetése (közlekedési építmények, hírközlési építmények, távközlési építmények, vízgazdálkodási építmények, bányászati építmények, távhővezetékek stb. építési szerelési munkáinak vezetése).

Ez azt jelenti, hogy az építmény jellegétől és a végzett szakipari kivitelezési munkáktól függően kell a szakértelemmel rendelkező felelős műszaki vezetőt igénybe venni. Így pl. egy társasház kivitelezésénél külön kell általános építményekre jogosultsággal rendelkező felelős műszaki vezető, mélyépítési műszaki ellenőr, megjelennek a szakági tervek, mint épületgépezés, építményvillamosság, ezek kivitelezésénél szükség van szakági felelős műszaki vezetőkre, akiket annak a kivitelezőnek kell igénybe vennie, amelyik az érintett szakipari munkát végzi.

Mindezekből következően egy-egy kivitelezés alkalmával akár több felelős műszaki vezető is irányíthatja a munkát, mert egyrészt az építési munkaterületen tevékenységet végző valamennyi kivitelező munkáját saját felelős műszaki vezetőjének kell irányítania (fővállalkozó és alvállalkozók felelős műszaki vezetői), ezen túl egy kivitelező több olyan szakterületre kiterjedő tevékenységet is folytathat, amihez a Szakgyr. rendeletnek megfelelően különböző jogosultságú felelős műszaki vezető szükséges.

Biztonsági és egészségvédelmi koordinátor, aki 4/2002. (II. 20.) SzCsM-EüM együttes rendelet 3. § (2) bekezdése alapján a kivitelező munkáltató által foglalkoztatott vagy megbízott személy. Feladata a biztonságos és egészséges munkavégzési feltételek fennállásának ellenőrzése a kivitelezési tevékenység alatt.

⁶ Felelős műszaki vezető irányítása nélkül is végezhető építőipari kivitelezési tevékenység, ha azt

- szakképesítéssel rendelkező szakmunkás,
- építési engedélyhez nem kötött építményt, építményrészt érintő tevékenységként végzi,
- melynek teljesítéséhez nem vesz igénybe alvállalkozót. [Épkiv. 13. § (8) bek.]

3. Felelős műszaki vezetői tevékenység

3.1. Felelős műszaki vezető feladata általában

A felelős műszaki vezető tevékenysége, az Étv. és Épkiv alapján is, a vállalkozó (alvállalkozó) kivitelező kivitelezési szerződésében vállalt *építőipari kivitelezési tevékenységnek vagy meghatározott részének irányítására terjed ki.*

Ahhoz, hogy a kivitelezési tevékenységet irányítani tudja, az Étv. megkívánja, hogy az építési tevékenységet végzők vonatkozásában közvetlen utasítási joggal rendelkezzen, amit a kivitelező vállalkozó köteles biztosítani.⁷

Az Étv.-én túl, az Épkiv. sorolja azokat a részfeladatokat, melyeket az irányítás keretei között a felelős műszaki vezetőnek el kell végeznie.

3.2. A felelős műszaki vezető egyes feladatai

1. Az építési-szerelési munkára vonatkozó jogszabályok (szakmai és minőségi követelmények), munkavédelmi, tűzvédelmi, környezetvédelmi, műemlékvédelmi, természetvédelmi, közegészségügyi és más kötelező hatósági előírások, továbbá az építésügyi hatósági (létesítési) engedély betartatása és ellenőrzése,
2. az építési napló vezetése, ha erre a kivitelezőtől megbízást kapott,
3. az építőipari kivitelezési tevékenység munkafolyamatainak szakszerű megszervezése,
4. a kivitelezés során a minőségi követelmények biztosítása, a technológiai, a munkavédelmi és az egészségügyi előírások betartatása,
5. a kitézés helyességének, valamint a geotechnikai és egyéb vizsgálatok megtörténtének ellenőrzése,
6. a minőségi vizsgálatok és mintavételek elvégzetése,
7. az azonnali intézkedést igénylő építési műszaki feladatok meghatározása és irányítása,
8. a kivitelezési tervektől eltérő, nem engedélyköteles kivitelezésnek az építési naplóban történő feltüntetése,
9. az építőipari kivitelezési tevékenység befejezésekor hulladék nyilván tartó lap kitöltése és az építetőnek történő átadása,

⁷ Étv. 39/A. § (1) Az építőipari kivitelezési tevékenység – a (2) bekezdés kivételével – csak olyan felelős műszaki vezető irányításával folytatható, aki a kivitelezési tevékenység szakirányának megfelelő jogosultsággal és egyéb feltételekkel, továbbá az építési tevékenységet végzők vonatkozásában közvetlen utasítási joggal rendelkezik.

10. az építmény használatbavételi (fennmaradási) engedélyezéséhez, tudomásulvételéhez szükséges nyilatkozat megtétele,
11. az átadás-átvételi eljárásban és a használatbavételi engedélyezési eljárásban való közreműködés, szükséges nyilatkozatok megtétele,
12. az alvállalkozói teljesítésigazolás kiállítása,
13. az építési és bontási hulladék kezelésének ellenőrzése,
14. annak ellenőrzése, hogy az építménybe csak a tervező által meghatározott műszaki teljesítményű építési termék kerüljön beépítésre, és a szakszerű beépítés ellenőrzése,
15. az építési naplóban történő rögzítés mellett a kivitelezési dokumentációban megjelölt építési termék helyett a megadottal azonos vagy annál jobb teljesítményértékű helyettesítő építési termék kiválasztása a tervező jóváhagyásával és az építető egyetértésével.

A fővállalkozó kivitelező felelős műszaki vezetőjének további feladata az alvállalkozó kivitelezővel, annak felelős műszaki vezetőjével, illetve a szakági felelős műszaki vezetőkkel való *együtműködés, tevékenységük összehangolása.*

A 11. pontba foglalt feladathoz kapcsolódik a felelős műszaki vezető építető szempontjából is kiemelkedő jelentőséggel bíró kötelezettsége, *a használatbavételi (fennmaradási) engedélyhez vagy a használatba vétel tudomásulvételéhez⁸ szükséges nyilatkozat kiállítása.* Ennek tartalmát az Épkiv. kötelezően meghatározza az alábbiak szerint:

Felelős műszaki vezető nyilatkozik, hogy

- a kivitelezési tevékenységet a jogerős építési engedélynek, a hozzátartozó engedélyezési dokumentációnak, valamint a kivitelezési (megvalósulási) tervdokumentációnak megfelelően, a vonatkozó jogszabályok, előírások megtartásával szakszerűen végezték,
- az építmény kivitelezése során alkalmazott műszaki megoldás az Étv. követelményeknek megfelel,
- jogerős építési engedélytől, engedélyezési dokumentációtól, illetve kivitelezési dokumentációtól való eltérés esetén az eltérésről,
- a közműellátás szakszerűen biztosított,
- a külön jogszabályban meghatározott mennyiséget meghaladó építési-bontási hulladékot az előírások szerint kezelték, és az építőipari kivitelezési tevékenység befejezésekor a munkaterületről a jogszabálynak megfelelően elszállították,

⁸ Egyszerűbb építményekhez pl. – nyaralók, családi házak – nem kell az építésügyi hatóság használatbavételi engedélye, elegendő a kivitelezés befejezését bejelenteni, amit a hatóság tudomásul vesz.

- az építmény rendeltetésszerű és biztonságos használatra alkalmas.

A felelős műszaki vezető nyilatkozata nélkül az építményt nem lehet használatba venni, mert az építésügyi hatóság nem járul ahhoz hozzá.

4. A felelős műszaki vezető igénybevételének formái

Az Épkiv. 12. § (1) bekezdés alapján a vállalkozó kivitelező köteles a felelős műszaki vezetőt igénybe venni, aki lehet a kivitelező megbízottja, alkalmazottja vagy a kivitelezővel tagsági jogviszonyban álló személy, ha személyes közreműködésként végzi e tevékenységet.

A Szakgyr. külön rendezi a megbízási szerződés formáját és tartalmát arra az esetre, ha a felelős műszaki vezető megbízási szerződés alapján látja el feladatait. A szerződést írásban kell megkötni, tartalmaznia kell a felek adatait, felelős műszaki vezető nyilvántartási számát, a díját, fizetési módját és határidejét, a felelős műszaki vezető feladatainak és felelősségének meghatározását.⁹

A felelős műszaki vezető feladatai szerződéses meghatározásának akkor van értelme, ha a vállalkozó kivitelező olyan további feladattal bízta meg, melyet az Épkiv. nem sorol fel kötelező erővel, azaz megbízása a kormányrendelet által előírt feladatkört meghaladó, vagy a kormányrendelet felhatalmazása alapján megbízzák az építési napló vállalkozó nevében történő vezetésével.

A felelős műszaki vezető felelősségének megbízási szerződésben történő meghatározása felesleges előírás, a felelősséget a jogszabályok határozzák meg, ehhez képest csak a magánjogi felelősség és legfeljebb korlátozható a szerződésben.

A munkaviszonyban, tagsági viszonyban álló felelős műszaki vezető feladatai szűkebbek, nem tartozik feladatkörébe az építési-szerelési munkára vonatkozó jogszabályok, hatósági előírások, továbbá az építésügyi hatósági (létesítési) engedély betartatása, ellenőrzése, tovább az alvállalkozói teljesítésigazolás kiállítása, az ilyenkor a kivitelező vállalkozó munkáltatói jogkört is gyakorló képviselőjének a feladata.

5. Felelős műszaki vezető felelőssége

Az Étv. 38/A. § (3) bekezdése úgy szól, hogy a felelős műszaki vezetői tevékenység az építőipari kivitelezési tevékenység irányítása *a 40. § (2) bekezdésében meghatározott felelősséggel*, mely bekezdés az alábbiakról rendelkezik:

⁹ Szakgyr. 22. § (2) bekezdés.

A felelős műszaki vezető felel:

- az építményfajtának, építési tevékenységnek megfelelő jogosultságának meglétéért,
- a szakmunka irányításáért,
- a kivitelezés építési engedélynek, a hozzá tartozó jóváhagyott engedélyezési terveknek, illetve kivitelezési terveknek megfelelő megvalósításáért,
- az építési tevékenységre vonatkozó szakmai, minőségi és biztonsági előírások megtartásáért és
- a munkálatok végzésének szakszerűségéért.

A törvény szövegét vizsgálva megállapítható, hogy itt mindenképp közjogi elvárások körülhatárolásáról van szó, nem is felelősség megállapításáról, mintsem inkább az Étv.-ben meghatározott, Épkiv.-ben részletezett közjogi kötelezettségek teljesítéséről, azok számonkéréséről rendelkezik a jogalkotó. Ezzel kapcsolódik a törvény egy későbbi rendelkezéshez, ahol az építésfelügyeleti hatóság építőipari kivitelezést érintő ellenőrzési jogköreit rendezzi, melyek a felelős műszaki vezetői tevékenységre is kiterjednek. Az építésfelügyeleti hatóság a törvény által felsorolt felelősségi körben intézkedhet a felelős műszaki vezetővel szemben és alkalmazhat közjogi jogkövetkezményeket, például építésfelügyeleti bírságot¹⁰, melyről a névjegyzéket vezető szakmai kamarát is értesíti, aki ismétlődő jogsértés esetén eltilthat a szakmagyakorlási tevékenység folytatásától, végső esetben pedig törölheti a felelős műszaki vezetőt a névjegyzékből. A közjogi felelősségtől élesen el kell határolni a magánjogi felelősséget.

A felelős műszaki vezetői tevékenység ellátására kötött megbízási szerződésben nem kell és szükségszerű részletezni azt, hogy a felelős műszaki vezetőnek milyen feladatokat kell ellátnia, hiszen a hivatkozott jogszabályok egyértelműen körülhatárolják azt. Természetesen, ha a jogszabály által előírt feladatokat a felelős műszaki vezető nem látja el, akkor ezzel nem csak közjogi szabályokat sért, hanem immáron szerződésszegést is elkövet, melyért felelősségre vonható megbízója által, aki helyes jogalkalmazás esetén csak a vállalkozó kivitelező lehet.

Miután az épülethibák miatt indított perekben a kivitelezést végző vállalkozóval egyetemlegesen sorra marasztalnak felelős műszaki vezetőket is, emiatt azt az aspektust vizsgáljuk csak, hogy a jogszabályokat következetesen és helyesen alkalmazva, felmerülhet-e a felelős műszaki vezető felelőssége e minőségében megrendelővel szemben.

¹⁰ Az építésfelügyeleti bírságról szóló 238/2005. (X. 25.) Korm. rendelet alapján.

A polgári jogban két felelősségi rezsim közül választhatunk, a szerződésszegésért fennálló felelősség és a szerződésen kívüli károkozásért fennálló felelősség között.

Alapesetben a megrendelő nincs szerződéses jogviszonyban a felelős műszaki vezetővel, mert őt a vállalkozó kivitelező veszi igénybe, így megrendelő szerződésszegés jogcímén nem tudja perelni csak a vállalkozó kivitelezőt. Szerződésen kívüli károkozás jogcímén sem érvényesíthető álláspontunk szerint igény a felelős műszaki vezetővel szemben, ha a kivitelezés irányítását nem megfelelően végezte, mert a kárt ekkor sem ő, hanem a vállalkozó, illetve munkavállalói okozták, a felelős műszaki vezető magatartása a vállalkozó kivitelező magatartásába beleolvad.¹¹ Nem mellékesen, ha munkaviszonyban, vagy tagsági jogviszonyban áll, a jogszabályok, hatósági előírások, építési engedély betartatása nem az ő feladata, hanem a kivitelező vállalkozóé. Ezen alaptétel miatt eltekintünk a Ptk. felelősség az alkalmazott és jogi személy tagja károkozásáért, illetve a megbízott károkozásáért speciális felelősségi alakzatainak ismertetésétől és megvizsgálásától, melyekre egyébként figyelemmel kellene lenni, miután a felelős műszaki vezető alkalmazottként, megbízottként vagy tagként láthatja el a feladatát.

Ugyanakkor, sajnálatos módon, a gyakorlatban előfordult és előfordul, hogy a felelős műszaki vezető nem a vállalkozó kivitelezővel, hanem a megrendelővel köt megbízási szerződést felelős műszaki vezetői vagy egyéb feladatok ellátására.

6. Néhány publikált jogeset

I.

Építetők a tulajdonukban lévő üdülőépület lakóépületté alakítására, bővítésére kötöttek építési szerződést I. r. alperessel 2003. 07. 16-án, az épületet szerkezetkész állapotban 2003. október 19-ig, teljes készültségi fokban 2004. január 18-ig kellett átadni. Építető és vállalkozó egyösszegű vállalkozási (teljesítési) díjban állapodtak meg, melynek összege 21 200 000 Ft.

A III. rendű alperessel 2003. június 18-án kötöttek szerződést a megrendelők felelős műszaki vezető teendőinek ellátása tárgyában. A megbízott feladatait a szerződés 5. pontjában részletezték akként, hogy „a kivitelezéssel kapcsolatban: az építésügyi hatóság határozatait mind a

¹¹ Végeredményben ugyanerre a következtetésre jut FARKAS Attila–WELLMAN György: A hibás teljesítés bírói gyakorlata II c. tanulmányában, Lásd: *Gazdaság és Jog*, 2012. május 19.

megrendelővel, mind a kivitelezővel betartassa; a megbeszéléseken, valamint az egyeztetéseken való részvétel; az építkezés, az építési napló ellenőrzése, hogy a jóváhagyott tervek alapján történjen az építkezés; együttműködik a megbízó részéről megbízott más szakterületek képviselőivel". A szerződés szerint „a tevékenység kezdete 2003. június 18., befejezése 2003. december 18. (géppel írott szöveg kézzel javítva van 2004. január 20-ra), hiánymentes műszaki átadás-átvétel időpontja". A megbízott díjaként a rendelkezésre álló kivitelezési díj 4%-át, 950 000 Ft-ot kötöttek ki, melyet a szerződésnek megfelelő ütemezésben a megbízók megfizettek.

2004. március 13-tól az építetők P. K. személyében műszaki ellenőrt alkalmaztak, aki 2004. március 18-án rögzítette, hogy a munka nincs elvégezve, a ház lakhatatlan. Tevékenysége során az elvégzett munkák látható hibáira, valamint a folyamatban lévő munkákkal kapcsolatos problémákra a kivitelező figyelmét szóban és írásban is felhívta; az építetők jelenlétében vele egyeztetést tartott, annak eredményeként az I. rendű alperes a hibák egy részét megszüntette. 2004. június 4-én a kivitelező az építkezést befejezés nélkül otthagya.

Az I. rendű alperes 2004. június 29-én telefonon a műszaki ellenőrnek készre jelentette az épületet, és az átadás-átvétel időpontját július 7-re kérte megtartani, ott azonban egyik alperes sem jelent meg. A III. rendű alperes építetők kérésére a használatba vételi engedély megadásához szükséges felelős műszaki vezetői nyilatkozatot aláírta. A megrendelők a hibák nagy részét más vállalkozókkal kijavíttatták.

Felperesek keresetükben I. r. és III. r. alperesek egyetemleges kötelezését kérték, hibás teljesítésből eredő kártérítés címén.

Álláspontjuk szerint az I. r. alperes mint kivitelező a vállalkozási szerződést hibásan teljesítette, a III. r. alperes pedig a felelős műszaki vezetői tevékenység ellátására kötött szerződésből eredő kötelezettségeit elmulasztotta, s ezekből eredően keletkeztek káraik.

A per során igénybe vett egyik szakértő azt állapította meg, hogy az épületet az engedélyes terv figyelembevételével készítették el, de nem az érvényes jogi, szakmai előírásoknak és szokványoknak megfelelően. Az anyagok beépítése kapcsán nem tartották be az alkalmazástechnikai előírásokat (szigetelés, tetőfedés stb.). Eltértek az engedélyes és a módosított terv műszaki leírásában meghatározottaktól, mind szerkezeti kialakítás (alábetonozás), mind a felhasznált anyagok tekintetében. A törvényi előírásokat nem vették figyelembe. Minden szak- és szerelőipari tevékenységnél alapvető szakmai szabályokat nem tartották be. Ahol a munka megfelelően elkészült, ott is a további szakszerűtlen munkák következtében megsérültek az addig elkészültek (homlokzati bevonat,

zsalugáter stb.). Alapvetően hibás a kivitelezése a szigeteléseknek (pince, terasz, tetőfólia). Esztétikailag értékelhetetlen a lépcsők, a padlóburkolatok, az elektromos szerelvények és a nyílászárók elhelyezése. Az előírásoktól eltérő a terasz fölötti földem kialakítása, emiatt nincs meg a használat biztonsága. Az épület értékcsökkenését megközelítőleg 15 000 000 Ft-ban állapította meg.

A másik szakértő szakvéleményében azt rögzítette, hogy a kivitelezés szinte minden tekintetben hibásnak minősíthető, a javítások becsült költsége 5–7 000 000 Ft, a nem javítható hibák miatt a lakóingatlanban 4–5 000 000 Ft értékcsökkenés állapítható meg.

Az elsőfokú bíróság ítéletében felperes kérelmének megfelelően marasztalta alpereseket.

A határozata indokolásában kifejtette, hogy megrendelők III. rendű alperessel megbízási szerződést kötöttek.

A III. rendű alperes a megbízási szerződésben foglalt kötelezettségét nem teljesítette, a kivitelezési munkát a szükséges mértékben nem ellenőrizte, a megbízót nem figyelmeztette, együttműködési kötelezettségének sem tett eleget.

A III. rendű alperes fellebbezésében az ítélet megváltoztatását, a kereset elutasítását indítványozta. Rámutatott, hogy a felelős műszaki vezetőt a kivitelezőnek kell alkalmazni, a megbízási alapján tényleges felelős műszaki vezetői feladata csak a használatba vételi engedély megszerzéséhez szükséges nyilatkozat aláírása volt.

A fellebbezés alapján eljáró ítéletábrá az alábbiakat állapította meg:

A III. rendű alperes nem vitásan átvett 950 000 Ft megbízási díjat, a felelős műszaki vezetői teendők ellátásáért. Az építetők őt jelentették be az építési hatósághoz műszaki vezetőként, s ilyen minőségben írta alá a használatbavételi engedélyhez szükséges nyilatkozatot is.

Tény, hogy a felelős műszaki vezető általában a kivitelezővel van szerződéses viszonyban, ám nincs jogszabályi akadálya annak sem, hogy – miként a perbeli esetben – őt az építetők bízza meg, feladata a megbízó személyétől függetlenül a jogszabályban írtak teljesítése.

III. r. alperes a jogszabályban írt kötelezettségeit nem teljesítette, ezért a felpereseket ért kárért felelősséggel tartozik. A Ptk. 344.§ (1) bekezdése szerint ha többen közösen okoznak kárt, felelősségük a károsulttal szemben egyetemleges. Az adott esetben, az előzőekben kifejtettek értelmében az alperesek közösen okozták a felpereseket ért kárt, az egyetemleges

felelősségük megállapításához szükséges valamennyi tényállási elem fennáll, ezért az elsőfokú bíróság helytállóan marasztalta őket egyetemlegesen.¹²

2.

Felperesek a tulajdonukat képező ingatlanra építendő családi lakóház és gépkocsitároló engedélyes tervének elkészítésével az építészmérnök képzettségű és tervezői jogosultsággal rendelkező II. rendű alperest bízták meg, aki felhasználta a tervezés során a felperesek által rendelkezésére bocsátott talajmechanikai vélemény adatait is. A felperesek megbízták a II. rendű alperest az építkezés felelős műszaki vezetői tisztségének ellátásával is, mely megbízás az építkezés befejezésével szűnt meg.

A II. rendű alperes ajánlására az I. rendű alperessel kötöttek vállalkozói szerződést a kőműves /szak- és segéd munkák elvégzésére, aki 2002 májusában kezdett hozzá a kőműves kivitelezési munkákhoz, és az építkezéssel 2002 nyarának végén vonult le. A földmunkák nem képezték a vállalkozási szerződése tárgyát, azt ugyanis – szokása szerint eljárva – az I. rendű alperes nem vállalta, kizárólag a válaszfalak alapárkait ásta ki. Egyébként a lakóépület alapárkának kiásását a felperesek a K. Tüzép markolójával és alkalmazottjával végeztették, míg az alaptest feltöltését maga az I. rendű felperes végezte el, töltésként részben a gépi alapárokásás során kitermelt, humuszos gyökeres talajféleség, illetve az I. rendű alperes kérésére odaszállított sárga homok szolgált. A válaszfalakat a tervtől eltérően nem megerősített aljzatbetonra, hanem 0,67 méter színtig megépített alapszerűen készített betonra helyezték. A humusztartalom miatt az alaptestbe berakott föld – az összetétele miatt – feltöltésre alkalmatlan volt, és ez, továbbá hogy a feltöltés 15 cm-es rétegvastagságokban történt tömörítése elmaradt, valamint a válaszfal nem megfelelő alapozása együttesen eredményezték, hogy a padlóvonal alatti feltöltött talaj a használat során utótömörödött, melynek hatására 2003 nyarán a padlóvonal egyenletesen (2–6 cm-t) megcsúszott, továbbá minden válaszfalon teljes vastagságú repedések keletkeztek. A hibák kijavítása csak a károsodott szerkezetek bontása és újrakészítése útján lehetséges. A bontás és kijavítás árával növelt összege 4 480 000 forint 2009. júniusi árszinten. A kijavítás időtartama mintegy 3–4 hónap, mely időszakra a felpereseknek a lakást ki kell üríteniük, a lakhatásuk biztosításának költsége 200 000 forintra tehető.

A felperesek keresetükben egyetemlegesen kérték kötelezni alpereseket kártérítés jogcímén.

Az alperesek a kereset elutasítását kérték. Védekezésüket arra alapították, hogy az építkezés során a jogszabályban meghatározott és az egyéb szakmai előírásokat betartották, az adott helyzetben általában elvárhatóan jártak el.

Az I. rendű alperes hivatkozott arra, hogy a vállalkozási szerződés műszaki tartalma a földmunkák végzésére nem vonatkozott, és a felperesek figyelmét tanuk előtt felhívta – erről a II. rendű alperest is tájékoztatva – arra, hogy a feltöltött földet tömöríteni kell, amit a felperesek figyelmeztetés ellenére nem végeztek el.

A II. rendű alperes azzal védekezett, hogy felhívta az I. rendű alperes figyelmét arra, hogy a feltöltött alaptestet tömöríteni kell, s az I. rendű alperessel egyezően hivatkozott arra, hogy utóbb szemrevételezéssel nem lehet megállapítani, hogy a tömörítés megtörtént-e vagy sem. Miután azonban a tömörítés szükségességére figyelmeztetés az alperesek részéről elhangzott, ezért azt feltételezte az I. rendű alperessel egyezően, hogy a tömörítés megtörtént.

Az elsőfokú bíróság ítéletével kötelezte az alpereseket egyetemlegesen, hogy 15 nap alatt fizessenek meg a felpereseknek 4 680 000 forintot. Ítéletének indoklásában a perbe hivatkozott a kirendelt szakértő véleményére, miszerint a padlószint süllyedését a feltöltésre alkalmatlan föld és a tömörítés elmaradása okozta, míg a válaszfalak teljes falszélességű repedését a nem megfelelő alapozás. A kijavítás költségét bruttó 4 480 000 forintban állapította meg.

Rögzítette, hogy a felperesek az I. rendű alperessel kivitelezési, a II. rendű alperessel tervezői szerződést, illetve felelős műszaki vezetésre vonatkozó szerződést kötöttek. A régi Ptk. 389. §-ának idézése mellett hivatkozott az épített környezet alakításáról és védelméről rendelkező 1997. évi LXXVIII. tv. (Étv.) 40. §-a (1) és (2) bekezdéseire, melyek szerint a kivitelező felelős a megvalósított építmény rendeltetésszerű és biztonságos használatáért, a műszaki vezető felel az építménynek a jogerős építési engedélynek és a hozzátartozó jóváhagyott engedélyezési terveknek megfelelő megvalósításáért, továbbá az építési tevékenységre vonatkozó szakmai, minőségi és biztonsági előírások megtartásáért és a munkálatok végzésének szakszerűségéért.

Rögzítette, hogy a II. rendű alperes mint felelős műszaki vezetőt pedig folyamatos ellenőrzési és utasítási kötelezettség terhelte a kivitelezési munka során.

Az elsőfokú ítélet ellen, annak részbeni megváltoztatása és a kereset teljes elutasítása, a felperesek perköltségben marasztalása iránt az alperesek éltek fellebbezéssel.

¹² Debreceni Ítéletgyűjtemény Pf. II. 20.761/2009/5. szám

Az Ítélet tábla eljárása során megállapította, hogy alperesek tételes jogi szabályon alapuló kötelezettségüket megszegve építési naplót nem vezettek, így saját felróható magatartásuk miatt a védekezésüket hitelt érdemlően bizonyítani nem tudják, következésképpen az adott helyzetben általában elvárható magatartás bizonyítására nem hivatkozhatnak. II. rendű alperes az építés kezdetétől annak befejezéséig volt a felperesek felelős műszaki vezetője, így minden építési munkára, nevezetesen a földfeltöltésre is kiterjedt az ellenőrzési kötelezettsége, amit saját nyilatkozata szerint sem teljesített.

Az elsőfokú bíróság az ítélete indokolásában pontosan idézett és helyesen alkalmazott jogszabályi rendelkezések alapján a helyesen megállapított tényállásból helytállóan jutott arra a következtetésre, hogy az alperesek a jogszabályi rendelkezéseken is alapuló szerződéses kötelezettségüket felróhatóan megszegték, és a felperes lakóépületének rendeltetésszerű és biztonságos használatra alkalmatlansága ezzel okozati összefüggésben következett be.

Az I. rendű alperesnek mint kivitelezőnek munkája megkezdése előtt meg kellett volna győződnie arról, hogy az alaptestbe töltött föld alkalmas-e arra, hogy süllyedés nélkül elbírja a padlóburkolatot. Nem zárható ki, hogy az alapárokból kikerülő föld deponálása az alaptestbe az I. rendű alperes utasítására történt, de ennek hiányában is az nem lehet kétséges, hogy ezt észlelte, és elmulasztotta ellenőrizni, hogy megfelelő talajra építi-e a padlószintet.

A II. rendű alperes pedig a tömörítésről a felperesekkel egyáltalán nem értekezett, a saját nyilatkozata szerint is az I. rendű alperes figyelmét hívta fel a tömörítés szükségességére, szintén csak a feltöltés után, szakszerűtlenül. Téves, az alperesek személyes nyilatkozatával ellentétes tehát az a fellebbezési tényállítás, hogy a feltöltés vonatkozásában a felpereseknek a szükséges iránymutatást megadták, és a feltöltés elvégzésének milyensége azonban ellenőrizhetetlen, így kénytelenek voltak a felperesek elmondására hagyatkozni. A kifejtettek szerint ugyanis nem volt megfelelő az iránymutatás, mert az I. rendű alperes alkalmatlan talajra kért homokot, és csak ennek elkészítése után kért, ha kért, tömörítést, és igenis ellenőrizhető lett volna a talaj tömörítettsége akár egy vasöblöp leszúrásával is. A válaszfalak nem megfelelő alapjának elkészítése pedig egyértelműen az I. rendű alperes hibája, ezzel szemben még csak nem is védekezett.

A II. rendű alperesnek mint felelős műszaki vezetőnek a jogszabály szerint irányítani kellett volna az építési-szerelési munkát, így az alaptest feltöltést is, mert az is építési-szerelési munka. A jogszabály alapján a

műszaki vezető feladatai közé tartozik az egyéb vizsgálatok megtörténének ellenőrzése, így kötelessége lett volna meggyőződnie arról, hogy az I. rendű alperes a talajfeltöltés, illetve tömörítés megfelelőségét ellenőrizte-e.

A felelős műszaki vezető feladatai közé tartozik az építési napló megnyitása, vezetése, ellenőrzése és lezárása. Önmagában az építési napló feleltetésének és vezetésének teljes hiánya még nem kártérítési felelősséget megalapozó mulasztás, mert az a hibátlan teljesítést nem zárja ki, illetve a hibás teljesítés nem szükségszerű következménye. Az építési napló vezetésének elmulasztásával a II. rendű alperes önmagát fosztotta meg annak dokumentálásától és bizonyításától, hogy eleget tett az ellenőrzési, irányítási kötelezettségének, így az építési napló hiányának következményeit mint bizonyítással terheltnek neki kell viselnie.

Mindezekre figyelemmel az elsőfokú ítélet helyes megállapítása szerint mindkét alperest kártérítési felelősség terheli, felelősségük a régi Ptk. 344. §-a értelmében a felperesek felé egyetemleges, azaz mindkettőjüket teljes kártérítési felelősség terheli, a felelősségük aránya az egymás közötti jogviszonyukra tartozik.¹³

7. Következtetések

A vázolt jogeseteket nem elemezzük részletesen, csak azt vizsgáljuk, hogy a megrendelővel megbízási jogviszonyban álló felelős műszaki vezető milyen minőségben járt el, ha pedig felelős műszaki vezetőként, akkor irányíthatja-e e helyzetből a kivitelezési tevékenységet, és felelhet-e a kivitelező által elkövetett hibákért.

Természetesen a vizsgálatnak akkor van értelme, ha a felelős műszaki vezetővel megkötött szerződés egyértelműen utal arra, hogy a megbízási felelős műszaki vezetői feladat ellátására vonatkozik. Azokban az esetekben, mikor a megbízott ugyan felelős műszaki vezetőként szerződik, de a megbízási szerződés tartalma szerint nem felelős műszaki vezetés a feladata, a jogszabály által körülhatárolt felelős műszaki vezetői feladatok ellátását nem lehet rajta számon kérni, ami nem zárja ki a megrendelővel kötött megbízási szerződés tartalma szerinti megszegése miatti felelősségre vonást.

A felelős műszaki vezetőkre irányadó közjogi szabályozás ismertetése során egyértelművé vált, hogy a felelős műszaki vezető a kivitelező vállalkozó munkájának szakmai irányítója, és akár megbízási, akár munkaviszonyban, akár tagként végzi a felelős műszaki vezetést, a közvetlen munkavégzők irányában utasítási joggal kell rendelkezzen. Ez akár olyan különleges helyzetet is eredményezhet, hogy a kivitelezést maga végző

¹³ Debreceni Ítélet tábla Pf. II. 20.130/2010/5. szám

egyéni vállalkozó által megbízott felelős műszaki vezető irányítja az őt megbízót.

A felelős műszaki vezető a kivitelezési munka irányítását csak akkor tudja ellátni, ha azon vállalkozó kivitelezővel van jogviszonyban, akinek a tevékenységét irányítani kell. A megrendelővel szerződést kötő felelős műszaki vezető nem irányíthatja a vállalkozó kivitelező munkáját, mert egyrészt nem a vállalkozó kivitelezővel áll jogviszonyban, így nincs lehetősége, hogy annak alkalmazottait is utasítsa, másrészt épp azért, mert ekkor a megrendelő érdekköréhez tartozik, megrendelő megbízottjaként csak olyan feladatokat láthat el, melyeket a közjogi szabályok, illetve a Ptk. megrendelő számára biztosít.

Mind a régi, mind az új Ptk. rögzíti, hogy megrendelő a vállalkozót ellenőrizheti, utasíthatja, a közjogi előírások alapján, meghatározott esetben műszaki ellenőr alkalmazásával köteles ellenőrizni. A magánjogi előírások szerint megrendelő utasítási joga a munka megszervezésére nem terjedhet ki, megrendelő a munkavégzés mikéntjébe, annak szakmai tartalmába nem szólhat bele.

A megrendelő által megbízott felelős műszaki vezető ezért az Étv. és Épkiv. által meghatározott feladatait nem tudja ellátni, mert a kivitelező szakmai munkáját ebből a jogviszonyból nem irányíthatja, de a megrendelőt illető ellenőrzés, illetve utasítás jogköre sem jogosítja fel a kivitelezési munka irányítására. Így a megrendelővel felelős műszaki vezetésre megbízást kötő személy lehetetlenre vállalkozik. A lehetetlen szolgáltatásra irányuló szerződés pedig semmis, ennek következtében a felelős műszaki vezető a kapott megbízási díjat köteles visszaadni.

A leírtak alapján, a második jogesetben, ahol megrendelők maguk is végeztek kivitelezési tevékenységet, annak irányítására vállalkozhatott, és e körben, a kivitelezés egy részét maga végző megbízójával szemben felelősségre is vonható mint felelős műszaki vezető.

Vannak olyan helyzetek, jómagam is találkoztam ilyennel, mikor a megrendelő és a felelős műszaki vezető között nincs szerződéses kapcsolat, a felek nyilatkozatai alapján nem állapítható meg a megbízási szerződés létrejötte, a felelős műszaki vezető kizárólag azért kap pénzt, hogy a használatbavételi engedélyhez szükséges nyilatkozatot kiállítsa. Ez ugyan súlyos közjogi szabályszegés, de levonható magánjogi konzekvenciák nélkül.